

БІЛЬЧЕНКО АНАСТАСІЯ ГЕННАДІЇВНА
студентка 4 курсу міжнародно-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОКЛАДНА МАРИНА ГЕОРГІЇВНА
кандидат історичних наук, доцент кафедри права Європейського союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РИЖКОВА ЮЛІЯ АНДРІЇВНА
студентка 4 курсу міжнародно-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УДК 341.7:796/799

DOI 10.37772/2518-1718-2021-4(36)-6

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОБЛЕМ

Наукова стаття присвячена питанням розгляду особливостей одного з видів публічної дипломатії - спортивної дипломатії як в історичній ретроспективі, так і в розрізі актуальних здобутків. Автори намагаються проаналізувати історичні етапи розвитку спортивної дипломатії, сутність цього поняття та інших назв «спортивної дипломатії», а саме «крикетної дипломатії», «дипломатії пінг-понгу», «баскетбольної дипломатія» тощо. У статті розкриті форми зазначеної дипломатії в таких важливих аспектах: дипломатія спортивних змагань; дипломатія спортивних організацій; спорт як засіб досягнення зовнішньополітичних цілей. Також, відображається негативна сторона спортивної дипломатії. Автори пропонують заходи поліпшення сучасного становища та удосконалення даного виду дипломатії.

Ключові слова: публічна дипломатія, спортивна дипломатія, олімпійська дипломатія, спорт.

Постановка проблеми. Публічна дипломатія є невід’ємною частиною стратегічних комунікацій держави, а її функція – встановлення діалогу «державо-людина» з урахуванням різноманітності національної та глобальної аудиторії, а також сприяння міжособистісним контактам «людина-людина», що особливо актуально в епоху широкого використання цифрових інструментів та соціальних мереж. При цьому, одним із компонентів досягнення бажаного результату в сфері міжнародних відносин мирними засобами є спортивна дипломатія. Проте цей феномен досі не має ґрунтового теоретичного визначення, хоча і активно використовується на практиці. Крім того, термін спортивна дипломатія активно застосовується багатьма сучасними міжнародними організаціями (Міжнародний олімпійський комітет (МОК), Міжнародна федерація футболу асоціації (ФІФА), Міжнародна асоціація легкоатлетичних федерацій (ІААФ), Асоціація національних олімпій-

ських комітетів (АНОК) тощо) для налагодження дружніх стосунків [1, с. 3].

До того ж, у 2021 році Міністерство закордонних справ України розробило Стратегію публічної дипломатії на 2021–2025 роки, де одним з головних завдань публічної дипломатії було удосконалення іміджу України на міжнародній арені, зокрема через спортивну дипломатію. У цьому документі виділені основні виміри роботи суб’єктів публічної дипломатії у сфері спортивної дипломатії, серед яких: сприяння зростанню кількості представництв України в міжнародних спортивних організаціях та асоціаціях; популяризація спортивних досягнень українських спортсменів та спортсменок; сприяння проведенню спільних спортивних заходів, навчально-тренувальних зборів, виставок тощо; просування держави як місця проведення міжнародних спортивних подій; популяризація України як країни з широкими інвестиційними можливостями у спортивній галузі; ви-

користання спорту для популяризації успіхів України у сфері гендерної рівності, безбар'єрності, інклюзивності та здорового способу життя [2, с. 15]. У реалізації цього напряму очікується тісна координація і співпраця закордонних дипломатичних установ з Міністерством молоді та спорту України, спортивними федераціями, Національним олімпійським комітетом та міжнародними спортивними організаціями.

Актуальність даної наукової статті обумовлена певними причинами:

- необхідністю комплексного наукового аналізу спортивної складової сучасних міжнародних відносин через активізацію процесів «дипломатизації» спорту;

- важливістю миротворчої функції спорту для вирішення проблем міжнародного спілкування;

- розумінням необхідності розвитку спортивної дипломатії як важливої складової сучасної культури народів світу.

Метою наукової публікації є:

- висвітлення історії становлення та сутності спортивної дипломатії;

- визначення основних форм спортивної дипломатії, їх переваг та практичного застосування;

- виокремлення недоліків спортивної дипломатії та перспектив їх вирішення та удосконалення цього виду дипломатичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена тема посідала вагоме місце в доробках та працях таких науковців, як Н. П. Литвиненко, В. І. Щоткіної, С. Є. Мартиненка, С. М. Кулик, Ю. В. Філіппової, І. М. Грідіної, Н. М. Боголюбової, С. Мурей, Ю. В. Ніколаєвої, Г. Малоун, І. Кант, В. Е. Теліпко, А. С. Овчаренко, Д. І. Фельдман, Х. М. Джантаєв.

Виклад основного матеріалу. Історія становлення та розвитку спортивної дипломатії тісно пов'язана з історією спорту і посиленням його ролі в суспільному, культурному та політичному житті всіх держав світу. Поняття «спортивної дипломатії» включає такі види, як олімпійська дипломатія, футбольна дипломатія, дипломатія крикету, дипломатія пінг-понгу, кожен з яких має свою історію і свої особливості.

Можна виділити наступні етапи розвитку спортивної дипломатії в розрізі публічної дипломатії:

1. Період з кінця XIX століття і до Другої світової війни – це час поступового розвитку публічної дипломатії, адже за період до Другої світової війни практика її застосування поширилася за межі Західної півкулі, проходив процес становлення міжнародного спортивного руху і спортивної дипломатії в сучасному розумінні.

2. Період холодної війни (1949–1991). У цей час держави використовували свої національні інформаційні канали (телекомунікаційні мережі) для публічної

дипломатії. Саме тоді найяскравіше в умовах біполярного світу виявилися процеси політизації спорту і активне залучення спорту в дипломатичну сферу.

3. Період після закінчення холодної війни в результаті розпаду СРСР і блокової системи (кінець XX століття – наш час), коли виокремлюється поняття «нової публічної дипломатії», яка стає більш «м'якою» (власне, ідея привабливості, коли протилежна сторона добровільно і усвідомлено робить вибір). У цей період спорт набуває глобального масштабу. Також, розширюється міжнародне спілкування в галузі спорту, посилюється взаємодія спортивних інститутів з різними суб'єктами міжнародних відносин, термін «спортивна дипломатія» був включений в академічний дискурс і міжнародну практику [3, с. 9–30].

Якщо більш детально розглядати питання щодо сутності «спортивної дипломатії», то можна дійти до висновку, що чітке визначення даного поняття поки не сформульоване, адже важко коректно охопити його кросдисциплінарність і комплексність: масштаби проблем, які вона охоплює, кількість суб'єктів, зацікавлених і залучених у її діяльність, і засоби, якими вона оперує. Крім того, до спортивної дипломатії часто відносять усе, що пов'язує спорт і політику, що, на думку багатьох науковців, не є вірним. У роботі С. Кулик стверджується, що спорт та дипломатія означають певні публічні види діяльності, при цьому, виділяючи спорт, який є досить популярною сферою сучасності. А тому, спорт і дипломатія – це гра з дотриманням: вихідного положення «fair play» (тобто чесна гра, повага до суперника, повага до регламентів та рішень суддів); традицій, протоколу та етикету (тобто відкриття та закриття ігор, суддівство, правил проведення таких ігор, тощо); рангу та звань; повага до рішень та угод (у спорті – тренерів, суддів, у дипломатії – глав держав, делегацій) і обов'язковість їх виконання. Спортсмен і дипломат – суб'єкти, які грають в команді, а тому на свій ризик мають право здійснювати неординарні прийоми [4, с. 178].

Н. Боголюбова та Ю. Ніколаєва пропонують інші варіанти визначення поняття «спортивна дипломатія», а саме таке: спортивна дипломатія – це офіційна й неофіційна діяльність держав, урядів, спеціальних зовнішньополітичних органів зі здійснення завдань зовнішньої політики держави шляхом організації та проведення міжнародних спортивних заходів за участю команд, спортсменів, тренерів та їх досягнень [5].

Вагомим є також теоретичний доробок австралійського науковця С. Мюррея та французького вченого Р. Редекера, які наполягають на тому, що спорт і дипломатія – дуже полярні категорії. Адже дипломатія – мистецтво мирного вирішення спорів, а

спорт, на протипагу, завжди передбачає конкуренцію, суперництво, а інколи – і приховану агресію [6].

На наш погляд, можна погодитись із висновком С. Кулика, що спорт і дипломатія виступають своєрідною моделлю світу та є, так звані, «брендом» та «іміджем» держави, а тому важливим у вивченні спортивної дипломатії є встановлення її основних форм, серед яких можна визначити: дипломатію спортивних змагань; дипломатію спортивних організацій; дипломатія як засіб досягнення зовнішньополітичних цілей [4, с. 178].

Вважається, що спортивні змагання здатні передувати початку дипломатичних відносин між різними державами, адже на них досить часто присутні найвищі державні посадовці. Відвідання спортивних івентів високопосадовцями може сприяти початку у переговорній діяльності та зближенню позицій сторін.

Яскравим прикладом застосування спортивної дипломатії є «крикетна дипломатія». Як відомо, крикет – чи не найпопулярніша гра у Великій Британії та на територіях її колишніх колоній, провідними командами світу якого виступають саме Пакистан та Індія. Цікаво, що саме між цими державами відбувається дійсна боротьба за першість на міжнародній арені. На початку ХХІ століття ситуація набула найбільшого напруження через створення супротивниками програми ядерних дій, що призвело до припинення дипломатичних відносин між країнами. Політичний діалог було поновлено під час півфіналу чемпіонату світу з крикету у березні 2011 року, під час якого у неформальній обстановці Прем'єр-міністри Індії та Пакистану обговорили ситуацію, що сприяло початку конструктивних переговорів по припиненню конфлікту. Хоча питання території Кашміру залишилося невирішеним, проте військова конфронтація на деякий час припинилась [7].

Спортивна дипломатія дала можливість сформувавши привабливий образ Української держави серед європейських країн під час Євро-2012: серед тих, хто відвідав Україну було проведено соціологічне опитування, яке показало, що більше 80% вперше були в Україні, а більше третини мають бажання її відвідати ще раз. Близько 53% гостей відповіли, що після приїзду на Євро-2012 їх враження щодо України значно покращилися [8].

Другою формою виступає дипломатія спортивних організацій найбільш розповсюдженою серед яких є МОК – Міжнародний Олімпійський Комітет – що є вищим керівним органом розвитку олімпійського руху. МОК здійснює прогресивну гуманітарну діяльність у культурній, освітній сфері, співпрацюючи з ЮНЕСКО, ООН тощо. Комітет організовує і проводить різноманітні культурні олімпіади за допомогою яких розробляється власна культурно-освітня програма, що знайомить під час олімпійських ігор

іноземних гостей із культурою приймаючої країни. Така програма була реалізована Пекіном у 2008 році. Також, слід звернутися до Олімпійської хартії – документу, в якому викладені основоположні принципи Олімпізму, правила, прийняті МОК, – зокрема до п. 4 ст. 2 Розділу 1, де зазначається, що одним з основних завдань МОК є співпраця з компетентними державними чи приватними організаціями та органами влади, задля перетворення спорту на службу людству та тим самим сприянню миру [9].

Ще однією спортивною організацією, яка має значний вплив на міжнародні відносини виступає Міжнародна федерація футбольних асоціацій (FIFA) – міжнародний керівний орган футболу і найбільша спортивна організація світу. FIFA відповідає за організацію і управління найголовнішими міжнародними футбольними змаганнями, зокрема найкраще відомий – чемпіонат світу з футболу. Важливий внесок у спортивну дипломатію зазначена організація зробила у вигляді програми «Футбол для сталого розвитку». Метою проекту стало об'єднання всіх громадських організацій, ініціативних членів футбольних рухів і проектів для проведення консультацій, організації програм в галузі зміцнення миру в усьому світі, боротьби з дискримінацією, расовою нетерпимістю, захисту прав дітей, а також в сфері розвитку екології і навколишнього середовища.

В рамках міжнародних неурядових організацій (ФІФА, УЄФА та інші) у підготовці спортивних змагань беруть участь національні федерації футболу, яким надаються офіційні повноваження щодо організації футбольних матчів за участю національних збірних. Отже, вони виступають від імені відповідної держави та реалізують зовнішньополітичні функції в галузі спорту. Таким чином, національні федерації футболу фактично визнані і можуть вважатися «спортивними дипломатами» [10, с. 95].

Необхідно згадати і про Міжнародну асоціацію легкоатлетичних федерацій (IAAF) – всесвітню організацію аматорського спорту, основними цілями якої є пропагування принципу «чесної гри» в спорті, який автоматично надає їй роль лідера в боротьбі проти допінгу в легкій атлетичі і в широкому спортивному співтоваристві. IAAF розвиває і підтримує програми виявлення, стримування і виховання, спрямовані на знищення джерел допінгу в спорті, а також зміцнює зв'язки з іншими міжнародними федераціями, національними урядовими та неурядовими організаціями для того, щоб пропагувати інтереси спорту в цілому і легку атлетичу зокрема на всіх рівнях у всьому світі. Так, наприклад, IAAF вирішила не проводити чемпіонат у Мінську наприкінці червня 2021 року. В організації наголосили, що змагання перенесли за результатами розгляду спеціального звіту, підготовленого комітетом із ризиків, у

якому, зокрема, вказується на невизначеність у дипломатичних відносинах і обмеження на міжнародні поїздки до Білорусі [11].

Третя форма – спорт як засіб досягнення зовнішньополітичних цілей – полягає в тому, що саме спортивна дипломатія виступає певним посередником між державами у зовнішньополітичному вимірі. Яскравим прикладом цього є «пінг-понгова» дипломатія, що була застосована як засіб припинення ворожнечі між США та Китаєм. Причиною конфлікту було питання відтіснення КНР націоналістів на Тайвань після поразки в громадянській війні, окрім цього США взагалі не підтримували уряд Мао Цзедуна. Проте восени 1971 року в Японії проходив чемпіонат з настільного тенісу, на якому вдалося зав'язати певні контакти між американськими та китайськими гравцями, після чого спортсмени американської збірної отримали запрошення відвідати Китай. Зближення політичної верхівки обох країн також відбулося чи не одразу. Вже у липні до Китаю вирушив Державний секретар США Генрі Кіссінджер і підготував історичний візит Ніксона, що відбувся у лютому 1972 року. В ході переговорів США офіційно визнали, що існує лише один Китай, і відклали тайванське питання задля нормалізації відносин з Пекіном. Тиждень, який американські спортсмени провели в Китаї, Ніксон назвав «тижнем, що змінив світ» [12].

Ще одним прикладом «пінг-понгової» дипломатії виступають нещодавні новини про те, що на Близькому Сході можна спостерігати, як Китай в рамках стратегії м'якої сили починає нову «пінг-понгову дипломатію». Як тільки нормалізується авіарежим через протиепідемічні заходи щодо Covid-19, 11-річна сирійська зірка настільного тенісу Хенд Заза обмінює свою довгострокову олімпійську мрію 2020 р. на короткострокову китайську. Справа в тім, що Заза, громадянка Сирії, є переможницею за столами по всьому Близькому Сходу та мріє потрапити на Олімпійські ігри до Китаю, який є визнаним світовим оплотом кращих гравців в настільний теніс. Тренуючись в Китаї, Заза увійде в найелітніший у світі клуб настільного тенісу. З оглядкою на турбулентні нині відносини між США і Китаєм подорож Зази змушує згадати приклад «пінг-понгової» дипломатії. На наш погляд, поки що рано говорити про те, чи планує Китай аналогічним чином перетворити Зазу в символ налагодження дипломатичних контактів з Близьким Сходом загалом. Однак китайська мрія 11-річної дівчинки є ілюстрацією геополітичного зсуву на Сході, коли США, які досі домінували, поступаються дорогою Китаю [13].

Таким чином, можна стверджувати, що спортивна дипломатія відіграє значущу роль у встановленні і підтриманні міжнародних стосунків. Спортивні заходи виступають певною платформою для комуні-

кації високопосадовців у неформальній обстановці, що дає змогу обговорювати важливі питання міжнародних відносин.

Але не завжди спортивна дипломатія має позитивне забарвлення та виступає засобом урегулювання міжнародних конфліктів та зближення позицій сторін. Так, Литвиненко Н. П. наводить такий різновид спортивної дипломатії як «баскетбольна дипломатія», якій не вдалося зрушити з місця відносини Північної Кореї та США. Ситуація полягала в тому, що Північна Корея стала країною, яка з неймовірною швидкістю почала розвивати ядерну зброю, а саме ядерні боєголовки, які створюють небезпеку не тільки для Південної Кореї. США завжди підтримувала Сеул та виступала проти посилення Пхеньяну. Блискавкою мала стати поїздка легенди американського футболу Деніса Родмана у Північну Корею у 2013 році. Він мав нагоду дивитися матч між збірними США і КНДР та знаходитися увесь час поруч з Кім Чен Іном, що був лідером Пхеньяна. Зірці влаштувати урочистий прийом та, повернувшись до США, він заявив, що Кім Чен Ін досить гарний політик та людина, з якою можна вести перемовини. Однак, як з'ясувалося пізніше, лідер Пхеньяна не планував вступати в перемовини, а й надалі продовжував удосконалювати ядерний потенціал країни задля нових погроз Сеулу, що стало свідченням невдачі «баскетбольної дипломатії» [3, с. 9]. Тому, слід погодитися, що не завжди спортивна дипломатія дає швидко очікувані результати і взагалі може впливати на вирішення складних геополітичних проблем.

Однією з проблем розвитку сучасної спортивної дипломатії є те, що спортивній сфері притаманна надзвичайно велика ступінь комерціалізації, яка призвела до широкого застосування допінгу спортсменами. Протидія цьому явищу на міжнародному рівні потребує міжнародної взаємодії, співробітництва та правового врегулювання [14]. Як зазначено у вступі до Всесвітнього антидопінгового кодексу, «антидопінгові програми покликані зберегти те, що насправді є важливе і цінне для спорту, що часто називають «духом спорту» і що є суттю олімпійського руху» [15]. Іншими словами, основним завданням антидопінгового співробітництва виступає забезпечення та дотримання, так званої, «fair play» (чесної гри), терміну, що сьогодні є зрозумілим всьому світу, не тільки як спортивне, але й наукове та філософське поняття. Справа в тім, що спортсмени, приймаючи допінг перед змаганнями не тільки порушують правила чесної гри, встановлені Всесвітнім антидопінговим кодексом, але й (при умові, що цього приховати не вдалося) презентують свою державу в досить негативному світлі на міжнародній арені.

Через це, міжнародна спортивна спільнота потребувала створення єдиної всесвітньої організації,

яка б об'єднала міжнародні ресурси, здійснювала координацію та контроль за проведенням антидопінгових відборів, аналізів та запровадження санкцій стосовно винних спортсменів і причетних до розповсюдження і використання допінгу осіб. Такою організацією стало Всесвітнє антидопінгове агентство (WADA) як спеціалізована організація, яка була створена спеціально для здійснення антидопінгової діяльності в спортивній сфері. Нормативно-правовим базисом діяльності WADA є її Статут – Constitutive Instrument of Foundation. WADA заснована у формі фонду відповідно до вимог Цивільного кодексу Швейцарії. Основним документом WADA є Всесвітній антидопінговий кодекс, нова редакція якого набула чинності 1 січня 2021 року і згідно з якою рішення WADA є обов'язковими для виконання Міжнародним олімпійським комітетом [16, с. 235].

Основними шляхами виправлення ситуації із застосування допінгу спортсменами є, по-перше, підвищення якості антидопінгових перевірок за допомогою застосування більш модернізованих методів контролю; по-друге, інформування спортсменів про можливі правові наслідки як для них, так і для держави, а також пропагування здорового образу життя; по-третє, посилення на кримінальну відповідальність за підробку чи фальсифікацію аналізів, що стосуються допінгу. До цих шляхів Петрова В. О. ще додає розроблення кодексу етики для спортсменів та тренерів, який слід закріпити на законодавчому рівні з усіма вимогами до спортсменів, тренерів та іншого персоналу, які характеризують морально-етичний бік їхньої індивідуальності та відповідатимуть за рівень виховання в душі олімпізму [16, с. 238].

Варто зазначити, що у квітні 2017 року був позбавлений здобутого срібла на Іграх-2008 у Пекіні борець вільного стилю Василь Федоришин за вживання забороненого препарату туринаболу. Загалом за підсумками Олімпіад Україна через допінг втратила 10 нагород: золото Юрія Білонога в Афінах-2004, чотири срібла й п'ять бронз. За цим показником наша країна посідає неприємне друге місце слідом за Росією [17, с. 156].

Досліджуючи дане питання, неможливо не згадати про «допінговий скандал» у Російській Федерації напередодні Олімпійських ігор-2018. В грудні 2017 року Росію було відсторонено від участі у Олімпійських іграх-2018 у Південній Кореї через підозру у споживанні допінгових препаратів близько 300-ми спортсменами. Вже у 2019 році WADA розпочала близько сотні справ щодо російських спортсменів, яких підозрюють у використанні допінгу на Олімпіаді в Сочі. 9 грудня 2019 року Виконавчий комітет Всесвітнього антидопінгового агентства (WADA) на чотири роки позбавив Росію права брати участь у великих міжнародних турнірах, включаючи Олімпіади та чем-

піонати світу. Такі санкції проти Росії пов'язані з тим, що після часткового відновлення статусу російського антидопінгового агентства Росія повинна була передати WADA дані Московської антидопінгової лабораторії з пробами російських спортсменів – Російське антидопінгове агентство (РУСАДА) зробило це, але експерти WADA виявили, що хтось несанкціоновано вніс серйозні зміни в них. Доступ до даних був тільки у вищих спортивних чиновників Росії [18].

Також з останніх новин вживання допінгових препаратів є інцидент з російським волейболістом Дмитром Мусерським, якого в червні 2021 року було дискваліфіковано стром на 9 місяців від участі у будь-яких змаганнях через виявлений в його допінг-пробі метилгексанамін. Ситуація полягає в тому, що позитивний аналіз був зданий в 2013 році, але про нього стало відомо лише після того, як Всесвітнє антидопінгове агентство передало інформацію, отриману з бази даних московської лабораторії, в Міжнародну федерацію волейболу [19]. Таким чином, виходить, що російська влада приховала факт вживання допінгових препаратів спортсменами, що свідчить про низький рівень боротьби з вказаними порушеннями та відсторонює Росію від участі у змаганнях, тим самим не дозволяючи їй породжувати дипломатичне спілкування з іншими країнами в спортивній сфері.

Отже, проаналізувавши вищевикладений матеріал можна зробити такі висновки:

— історичний розвиток «спортивної дипломатії» підтверджує її вагомість у підтриманні дружніх міжнародних зв'язків між державами;

— для повноцінної комунікації на наднаціональному рівні, глави держав можуть застосовувати форми дипломатичних відносин, які нерозривно переплітаються зі спортом;

— спортивна дипломатія не завжди досягає очікуваних результатів у розрізі співпраці деяких країн, але на сьогодні, пропонуються нові шляхи покращення зазначених проблем, які допоможуть створити баланс та гармонію у спортивній дипломатії різних країн.

Таким чином, враховуючи значення та необхідність подальшого розвитку спортивної дипломатії, на наш погляд необхідно вирішити низку гострих проблем: налагодити комунікацію між усіма акторами реалізації спортивної дипломатії України і світу; викоринити проблему корупції, яка накладає серйозний відбиток на репутацію України загалом; впровадити дотримання антидопінгових правил на законодавчому рівні, що б дозволило швидше реагувати на вказане порушення у спортивній сфері; збільшити фінансування спортивних заходів, адже саме спортивні івенти закликають іноземних громадян відвідувати Україну та знайомитися із її культурою, а в майбутньому, сприяти украленню дружніх відносин між країнами світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Литвиненко Н. П., Щоткіна В. І. Роль спортивної дипломатії у міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини*. 2017. № 14. С. 1–12. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3089.
2. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки від 24 березня 2021 р. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>.
3. Лебедева М. М. Публичная дипломатия: Теория и практика. *Издательство «Аспект Пресс»*. 2017. 272 с.
4. Кулик С. М. Спорт і дипломатія – у пошуках спільного. *Актуальні проблеми країнознавчої науки* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 14–15 травня 2015 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. С. 176-179. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11223/1/Kulyk%20S.%20%D0%9C.pdf>.
5. Боголюбова Н. М., Николаева Ю. В. Геополитика спорта и основы спортивной дипломатии. *Издательство Юрайт*. Москва, 2019. 255 с.
6. Murray S. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. URL: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participantpapers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--DrStuart-Murray.pdf>.
7. Индия-Пакистан: причины противостояния. 2002. URL: <https://cipro.com.ua/processes/p-171/>.
8. Грідіна І. Спортивна дипломатія України: поразки і перемоги. *Історичні і політологічні дослідження*. 2013. № 4. С. 332–341.
9. Olympic Charter from 17 July 2020. *International Olympic Committee*. URL: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf#_ga=1.229447708.165029295.1463838095.
10. Окладна М. Г., Щеглаков І. Е. Роль спортивної дипломатії у визнанні новостворених держав. *Право та інновації*. 2020. № 4 (32). С. 92–98.
11. Чемпіонат світу зі спортивної ходьби перенесли з Білорусі до Оману. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bilorus-vtratyta-chempionat-svitu-sportyvna-hodba/31382521.html>.
12. Los Angeles Times «When ‘the little ball moved the big ball’ four decades ago». URL: <http://articles.latimes.com/2011/jul/08/sports/la-sp-ping-pong-diplomacy20110709>.
13. Пінг-понгова дипломатів в Сирії. Як Китай видавляє США з Близького Сходу. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/world/ping-pongova-ya-diplomatiya-v-sirii-kak-kitay-ssha-s-blizhnego-vostoka-vydavliaet-08102020-401891>.
14. Марриотт-Ллойд П. Международная конвенция о борьбе с допингом в спорте. *Организация Объединенных наций по вопросам образования, науки и культуры*. 2010. SHS/2010/PI/H/2. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001884/188405R.pdf>.
15. Всесвітній антидопінговий кодекс від 1 січня 2009 р. Київ, 2015. URL: <https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/WADA-Code-UA.pdf>.
16. Петрова В. О, Попко С. В. Удосконалення міжнародно-правового співробітництва у сфері протидії допінгу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2020. Том 31(70). №3. С. 234–238.
17. Філіппова Ю. В. Спортивна дипломатія: сутнісне значення, виклики і перспективи для України. *Політикус*. 2020. № 3. С. 153–159.
18. Ткачук Б. Россию официально отстранили от следующих двух Олимпиад из-за допинга. 2020. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/v-hersonskoj-oblasti-razbilas-mashina-s-15-letnim-voditelem-pogibli-4-cheloveka>.
19. Зайвий В. Дев'ять місяців дискваліфікації і відсутність претензій до збірної: як розвивається допінг-скандал волейболіста Мусерського. 2021. URL: <https://russian.rt.com/sport/article/919753-muserskiy-diskvalifikaciya-voleibol>.

REFERENCES

1. Lytvynenko, N.P., Shhotkina, V.I. (2017). Rol sportyvnoi dyplomatii u mizhnarodnykh vidnosynakh. *Mizhnarodni vidnosyny – International relations*, 14, 1–12. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3089 [in Ukrainian].
2. Stratehiia publichnoi dyplomatii Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy na 2021-2025 roky vid 24 bereznia 2021 r. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> [in Ukrainian].
3. Lebedeva, M.M. (2017). Publichnaya diplomatiya: Teoriya i praktika. Izdatelstvo «Aspekt Press» [in Russian].
4. Kulyk, S.M. (2015). Sport i dyplomatii – u poshukakh spilnoho. *Aktualni problemy krainoznavchoi nauky : materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konferentsii (m. Lutsk, 14–15 travnia 2015 r.) – Actual problems of the*

- Country Science: Proceedings of the II International Scientific and Practical Internet Conference*. V. Y. Lazhnik (Ed.). Lutsk: Vezha-Druk, 176–179. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11223/1/Kulyk%20S.%20%D0%9C..pdf> [in Ukrainian].
5. Bogolyubova, N.M., Nikolayeva, Yu.V. (2019). Geopolitika sporta i osnovy sportivnoy diplomatii. Izdatelstvo Yurayt. Moscow [in Russian].
 6. Murray, S. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. URL: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participantpapers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--DrStuart-Murray.pdf> [in English].
 7. Indiya-Pakistan: prichiny protivostoyaniya. 2002. URL: <https://cripo.com.ua/processes/p-171/> [in English].
 8. Hridina, I. (2013). Sportyvna dyplomatiia Ukrainy: porazky i peremohy. *Istorychni i politolohichni doslidzhennia – Istorychni i politolohichni doslidzhennia*, 4, 332–341 [in Ukrainian].
 9. Olympic Charter from 17 July 2020. *International Olympic Committee*. URL: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf#_ga=1.229447708.165029295.1463838095 [in English].
 10. Okladna, M.H., Shchehlakov, I.E. (2020). Rol sportyvnoi dyplomatii u vyznanni novostvorenykh derzhav. *Pravo ta innovatsii – Law and innovation*, 4 (32), 92–98 [in Ukrainian].
 11. Chempionat svitu zi sportyvnoi khodby perenesly z Bilorusi do Omanu. Radio Svoboda. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bilorus-vtratyla-chempionat-svitu-sportyvna-hodba/31382521.html> [in Ukrainian].
 12. Los Angeles Times «When ‘the little ball moved the big ball’ four decades ago». URL: <http://articles.latimes.com/2011/jul/08/sports/la-sp-ping-pong-diplomacy20110709> [in English].
 13. Pinh-ponhova dyplomativ v Syrii. Yak Kytai vydavliuie SShA z Blyzkoho Skhodu. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/world/ping-pongovaya-diplomatiya-v-sirii-kak-kitay-ssha-s-blizhnego-vostoka-vydavlivaet-08102020-401891> [in Ukrainian].
 14. Marriott-Lloyd, P. (2010). Mezhdunarodnaya konventsiya o borbe s dopingom v sporte. Organizatsiya Obyedinennykh natsiy po voprosam obrazovaniya. nauki i kultury. SHS/2010/PI/H/2. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001884/188405R.pdf> [in Russian].
 15. Vsesvitnii antydopinhovyi kodeks vid 1 sichnia 2009 r. (2015). Kyiv. URL: <https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/WADA-Code-UA.pdf> [in Ukrainian].
 16. Petrova, V.O., Popko, Ye.V. (2020). Udoskonalennia mizhnarodno-pravovoho spivrobitnytstva u sferi protydii dopinhu. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho – Scientists of the Tauride National University named after V. I. Vernadsky*, vol. 31(70), No. 3, 234–238 [in Ukrainian].
 17. Filippova, Yu.V. (2020). Sportyvna dyplomatiia: sutnisne znachennia, vyklyky i perspektyvy dlia Ukrainy. *Politykus*, 3, 153–159 [in Ukrainian].
 18. Tkachuk, B. (2020). Rossiyu ofitsialno odstranili ot sleduyushchikh dvukh Olimpiad iz-za dopinga. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/v-hersonskoj-oblasti-razbilas-mashina-s-15-letnim-voditelem-pogibli-4-cheloveka> [in Russian].
 19. Zaivyi, V. (2021). Deviat misiatsiv dyskvalifikatsii i vidsutnist pretenzii do zbirnoi: yak rozvyvaietsia dopinh-skandal voleibolista Muserskoho. URL: <https://russian.rt.com/sport/article/919753-muserskiy-diskvalifikaciya-voleibol> [in Ukrainian].

БИЛЬЧЕНКО АНАСТАСИЯ

студентка 4 курса международно-правового факультета
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ОКЛАДНАЯ МАРИНА

кандидат исторических наук, доцент кафедры права Европейского союза
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

РЫЖКОВА ЮЛИЯ

студентка 4 курса международно-правового факультета
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

СПОРТИВНАЯ ДИПЛОМАТИЯ КАК СОВРЕМЕННЫЙ МЕТОД РЕШЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПРОБЛЕМ

Научная статья посвящена вопросам рассмотрения особенностей одного из видов публичной дипломатии – спортивной дипломатии как в исторической ретроспективе, так и в разрезе актуальных достижений. Авторы пытаются проанализировать исторические этапы развития спортивной дипломатии, сущность этого понятия и других названий «спортивной дипломатии», а именно «крикетной дипломатии», «дипломатии пинг-понга», «баскетбольной дипломатии» и т.д. В статье раскрыты формы указанной дипломатии в следующих важных аспектах: дипломатия спортивных соревнований; дипломатия спортивных организаций; спорт как средство достижения внешнеполитических целей. Также отражается негативная сторона спортивной дипломатии. Авторы предлагают меры по улучшению современного положения и совершенствованию данного вида дипломатии.

Ключевые слова: публичная дипломатия, спортивная дипломатия, олимпийская дипломатия, спорт.

BILCHENKO ANASTASIIA

4th year student of the Faculty of International Law of the
Yaroslav Mudryi National Law University

OKLADNA MARYNA

PhD in Historical Sciences, Associate Professor at the European Union Law Department
of the Yaroslav Mudryi National Law University

RYZHKOVA JULIA

4th year student of the Faculty of International Law of the
Yaroslav Mudryi National Law University

SPORTS DIPLOMACY AS A MODERN MEANS OF SOLVING INTERNATIONAL PROBLEMS

Problem setting. The scientific article is devoted to the issues of considering the peculiarities of one of the types of public diplomacy - sports diplomacy both in historical retrospect and in terms of current achievements. The authors try to analyze the historical stages of development of sports diplomacy, the essence of this concept and other names of «sports diplomacy», namely «cricket diplomacy», «ping-pong diplomacy», «basketball diplomacy» and so on.

This chapter states that public diplomacy is an integral part of the state's strategic communications, and its function is to establish a state-to-human dialogue, taking into account the diversity of national and global audiences, and to promote human-to-human interpersonal contacts. At the same time, one of the components of achieving the desired result in the field of international relations by peaceful means is sports diplomacy. In addition, the term sports diplomacy is actively used by many modern international organizations (International Olympic Committee (IOC), International Football Association (FIFA), International Association of Athletics Federations (IAAF), Association of National Olympic Committees (ANOC), etc.) to establish relations.

Analysis of recent researches and publications. This topic occupied an important place in the works of such scientists as N. Litvinenko, V. Shchetkina, S. Martynenko, S. Kulik, Yu. Filippova, I. Gridina, N. Bogolyubova, S. Murey, Yu. Nikolaeva, G. Malone, I. Kant, V. Telipko, A. Ovcharenko, D. Feldman, H. Dzhantayev.

Target of research. The scientific article states the following purpose: 1) coverage of the history of the formation and essence of sports diplomacy; 2) definition of the main forms of sports diplomacy, their advantages and practical application; 3) highlighting the shortcomings of sports diplomacy and prospects for their solution and improvement of this type of diplomatic activity.

Article's main body. The article reveals the forms of this diplomacy in the following important aspects: diplomacy of sports competitions; diplomacy of sports organizations; sport as a means to achieve foreign policy goals. Also, the negative side of sports diplomacy is reflected, such as its shortcomings such as fierce competition, neglect of friendly relations between countries, commercialization of this area and so on. The authors propose measures to improve the current situation and improve this type of diplomacy.

Conclusions and prospects for the development. The conclusion emphasizes the importance of solving acute problems that exist in sports diplomacy for the further development of international communication between the countries.

Key words: public diplomacy, sports diplomacy, Olympic diplomacy, sports.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Більченко А. Г., Окладна М. Г., Рижкова Ю. А. Спортивна дипломатія як сучасний засіб вирішення міжнародних проблем. *Право та інновації*. 2021. № 4 (36). С. 42–49.